

KARL ARNE

BLOOM

**SANNINGENS
ÖGONBLICK**

KARL ARNE

BLOM

**SANNINGENS
ÖGONBLICK**

 SAGA
EGMONT

Karl Arne Blom

SANNINGENS ÖGONBLICK

SAGA EGMONT

Sanningens ögonblick

Copyright © 1974, 2018 Karl Arne Blom och Lindhardt og Ringhof Forlag A/S

All rights reserved

ISBN: 9788711707012

1. E-boksutgåva, 2018

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-koncernen

Som vanligt är alla de människor som förekommer i boken produkter av min fantasi och har inga förebilder i tillvaron. Inte mer än att de kan sägas vara en sorts mosaiker av en mängd olika personer jag träffat. Jo, förresten, det finns en person i boken, som existerar också i sinnevärlden. Vi får se om det går att lista ut vem.

Författaren

"Lund är en jävla stad, egentligen."
polisman i Lund

Esta es la fiesta española,
que viene de prole en prole,
y ni el gobierno la abola,
ni habrá nadie que la abole.
spansk dikt

(Detta är den spanska tjurfäktningen,
som ständigt pågår,
som med lag inte kan avskaffas,
som ingen levande varelse kan hejda.)

SÖNDAG

Plazans sand ligger gulvit i solgasset. På flaggstängerna runt arenan slokar de spanska flaggorna i den lätta brisen. Rött och gult - blod och sand. Rött och gult - död.

Tjurfäktarens ansikte är allvarligt, anletsdragen stela. Han kisar lätt mot den lågt stående solen.

En trumpetsignal skär sönder tystnaden.

Den första tjuren rusar fnysande in på sanden.

Den ser ohyggligt stor ut.

Grälet

Det var söndag och det var på gränsen till höst. Men det fanns ändå en del sommar kvar i luften. Den var envis, sommaren, gav sig inte i första taget. Höll kanske i sig av bara farten.

Det var fortfarande ganska varmt. Fast löven hade börjat släppa sina tag och en hel del rejält regn med föraning om trist höst hade periodvis öst ner.

Nu hade också dimman börjat komma. Somliga nätter var tillvaron grå och på gränsen till ogenomtränglighet. Dimman gjorde luften fuktig, småkylig och rå.

Fast dagarna var, som sagt, ännu ganska behagliga.

Det var oktober.

Det var söndag och det var den sjunde.

Klockan var halv tolv när han satte sig i bilen och han var på dåligt humör.

Inte för att han hade något personligt emot söndagar eller emot oktober.

Inte ens mot hösten som sådan.

Han var arg på sin fru.

Och henne hade han absolut inget emot.

Egentligen var det ganska löjligt, alltsammans.

De var ju ändå vuxna människor, även om de som alla vuxna människor då och då betedde sig som små barn.

Nej, söndagar hade han inget emot. Allra minst när han slapp att arbeta på dem.

I och för sig kunde han stå ut med arbetssöndagarna också. Det brukade inte vara över sig mycket att göra.

Fast naturligtvis tyckte han bäst om de söndagar, då han inte behövde åka till arbetet.

Därför kunde han utan större svårighet hålla sig för skratt när han råkade ut för extrakommendering på en söndag.

Dessbättre hörde det till sällsyntheterna.

Sedan den sista onsdagen i augusti hade han vetat om att just den här söndagen skulle medföra extrakommenderingar. Men inte för hur många och inte heller för vilka.

Han hade på det hela taget inte funderat så mycket över det när meddelandet kommit upp på anslagstavlan.

En och annan framsynt reflexion över att förmodligen just han skulle drabbas hade kanske farit genom huvudet. Och han och kollegerna hade pratat lite grann om det. Han hade visst sagt något om, att han kunde ge sig fan på att just han säkert skulle komma att åka på det.

Och det hade han mycket riktigt gjort.

Men det var han inte ensam om.

Alla, som den här söndagen enligt tjänstgöringsschemat hade ordinarie fridag, hade åkt på det.

Vad som nu i efterhand föreföll honom ovanligt dumt var att han inte redan då, den där onsdagen i augusti, hade nämnt något när han kom hem om den möjliga

extrakommenderingen denna den första söndagen i oktober.

Då skulle förmodligen dagen aldrig behövt börja som den nu gjort.

I torsdags hade han nämnt för henne att han måste jobba några timmar kommande söndag.

Hon hade blivit arg, fast kanske mest ledsen, ändå. För just den dagen fyllde hennes mor sjuttiofem år.

Han hade aldrig haft en tanke på att han inte skulle kunna åka med och gratulera svärmodern.

Tja, du får väl åka själv, utan mig, hade han sagt.

Ja, det kan du ge dig på att jag tänker göra, hade hon svarat.

Och sedan hade de inte sagt så mycker mer. Om det.

Men i allt annat de sade till varandra hade det legat en tagg av olust, irritation och snarstuckenhet.

Nej, det var inte bara den här söndagen, som var skit.

Torsdagskvällen hade blivit det. Och fredagskvällen. Och hela lördagen. Och till råga på allt var det inte McCloud på teve. Inte ens på dansk teve. Så där gick den lördagskvällen åt helvete.

På söndagsmorgonen hade hon vaknat tidigt, stigit upp och gjort frukost bara till sig själv, inte sagt ett ljud.

När han vaknade och steg upp stod hon redan i tamburen och gjorde sig redo för att åka.

- Är du redan uppe? frågade han.

- Ja.

- Ska du gå ut?! Nu?!

- Ja.

Så kom han ihåg och knäppte med fingrarna.

- Javisst, ja. Födelsedagen ... det var så sant ... Ska du redan åka?

- Ja, det ska jag. Och du ska ju inte med.

- Nej. Jag kan inte det, som du vet.

- Ja, jag vet det.

- Fast det är ju inte mitt fel ...

- Nej, felet är väl ingens.

Hon böjde sig ner och knöt skosnörena.

- Hon får väl fira sin födelsedag utan mig, sa han till hennes rygg. Det överlever hon väl ...

- Hon lär väl få göra det, sa hon vasst där hon huksatt.

När han kom ut från toaletten hade hon gått.

Konstigt att hon inte vräkte igen dörren efter sig? Så att halva huset höll på att ramla ihop. Det brukade hon ju göra, när hon var på det humöret ...

När han slog tån mot en stol då han böjde sig ner för att sticka rakmaskinens kontakt i väggurtaget och när han sedan skar sig så det blödde, då han var tvungen att raka sig med kniv, eftersom han tappat rakmaskinen i golvet så att något gick sönder och den vägrade fungera - då blev han så ilsk, att han av ren tjurighet drack en inte helt blygsam whisky på fastande mage.

Klockan tolv skulle de infinna sig i orderrummet för genomgång. Han körde hemifrån halv.

Whiskyn hade inte mildrat hans dåliga humör. Och frukosten efter whiskyn hade haft en konstig bismak. Framför allt det rostade brödet.

Han körde genom staden utan att lägga märke till något. Ganska tankfull över mest ingenting.

Fast han förbannade temperamentsfulla kvinnor, extrakommenderingar, utländska diktaturer och söndagen i största allmänhet.

Han lade inte ens märke till att det var en vacker höstdag med sol.

När han kom fram parkerade han bilen och då var klockan sexton och en halv minut i tolv.

Han steg ur bilen, satte på sig uniformsmössan. Låste bilen och började sedan gå mot polishuset.

Han hette Evert Karlsson och var polisman. Han var tjugoåtta år gammal, ganska lång till växten, cirka en och nittio och påminde för sin gänglighets skull något om ett vandrande skelett. Han hade kolsvart, mycket kortklippt hår och stora fötter. Utseendemässigt såg han ganska bra ut.

Nu gick han och undrade om Anita skulle ha kommit hem när det hela var över och han själv kunde åka hem.

Deras försoningsstunder brukade gå jämnt ihop med deras gräl. Det blev till och med över.

Han hoppades att söndagen skulle gå fort, att den skulle avlöpa lugnt och utan alltför många intermezzon, helst inga alls.

Förspelet

Lund hade börjat komma på fötter efter lördagens excesser.

I domkyrkan började det bli högmässodags.

På trottoarerna gick man och fönstertittade.

I parken Lundagård satt några baksidesexistenser tillsammans med tre flaskor Mendoza Tinto och åtta mellanöl. De struntade i om det var söndag eller inte.

Söndagsflanörerna var inte många. En del barnfamiljer. En och annan ensam individ. Ett och annat nyförälskat par, vars böjelser i vissa fall daterade sig från kvällen innan.

Längs Stora Södergatan kom i sakta mak ett par. De såg ut att vara lyckliga och väl tillfreds. Över att finnas till och över att göra det tillsammans.

De söndagsstrosade, hade åkt bil hemifrån, ställt den på Mårtenstorget och promenerat omkring en stund.

Han hade ljus överrock och blont hår. Under hennes bruna kappa syntes det att hon var gravid.

De småpratade, höll lätt och ömt varandra i händerna.

När domkyrkans klockor slog tolv slag var orderrummet på polishuset ett surr av röster och ett svart hav av uniformer. Luften var tobaksdimmig och ohälsosam.

De väntade på poliskommissarie Gustav Falk.

Han kom två minuter senare.

Relativt liten till växten, ganska rund och med energisk och orytmiskt vaggande gång.

Hans ansikte var också runt och innehöll ett par gemytligt plirande ögon.

Ovanför dem var håret lätt grått, framför allt vid tinningarna. Ansiktsdragen var mjuka - det var kanske ögonen som gav karaktär åt hela ansiktet.

Näsan var liten och rund. Den hade inga glasögon att hålla på plats och tur var kanske det. Det hade den aldrig klarat.

Gustav Falks uniform var välpressad och skorna skinande blanka.

Hade det inte varit för det lilla, men dock hålet på ena strumphälen hade han varit en prydnad för hela sin kår.

När han steg in genom dörren liksom hajade han till inför den stora församlingen, log ett konstigt leende och vaggade fram till talarstolen. Där lade han ifrån sig en bunt A4-papper.

Ställde sig sedan och såg ut över församlingen av polisassistenter, extra ordinarie polismän, extra polismän och polisaspiranter, som alla intresserade tittade tillbaka.

- Godmorgon, sa poliskommissarie Falk med sin rullande och milda stämma, som inte tycktes ha något gemensamt med den strikta uniformen.

Han hälsades av mummel, spridda godmorgon och enstaka hej.

- Ja, fortsatte han och undrade vem hundan som sa hej. Ni får sitta ner, så gott det nu går. Det är trångt, ser jag, men ni får samsas om stolar och utrymme. Det ska inte ta så lång tid, det här. Det finns kanske inte sittplatser till alla,

men ni får väl försöka orka hålla er på benen, ni som inte får plats att sitta.

Det var sällan de var så många samlade på en gång. Som någon skämtsamt sa: det händer bara vid högtidliga tillfällen.

Det hade hänt vid universitetsjubileet 1968 och i samband med lasaretsjubileet samma år på hösten.

Det hade hänt de sista två statsministeraftnarna, då den lille ettrige demagogen hade varit på besök. Under den långa värmlänningens tid hade det aldrig behövts hårdbevakning eller någon högsta beredskap. Men den lille ettrige hade själv bett om det.

Nu var dock statsministeraftnarnas tid förbi. Den lille ettrige demagogen ville inte längre möta studenterna och diskutera deras problem. Han hade väl inte för inte varit utbildningsminister en gång i tiden. Elaka bedömare hävdade, att skälet var att han ändå inte hade något att säga till sitt försvar.

Under värnpliktsmönstringen på hösten 1968 hade de haft mycket att göra och högsta beredskap och inblandning från SÄPO.

Och i samband med att stadens allaktivister ockuperade hus under ett par års tid hade de också haft mycket övertid.

Liksom när utländska politiker och diplomater kom på besök i staden.

Men på det hela taget var de stora mobiliseringarnas tidevarv förbi. Högsta beredskap, med lånad extrapersonal från grannliggande polisdistrikt och manskap i reserv, som låg i stadens ytterkanter och fördrev tiden med fordonskontroll, såvida de inte föredrog att sitta på

polishuset och spela kort – det var ett kapitel, som på ett ungefär omfattade orosåren 1968-70.

Nu var det 1973.

Numera hade man enbart rutinbevakning på de lugna vänsterdemonstrationerna. Men det gavs undantag.

- Innan jag börjar min genomgång, sa Gustav Falk, så har polismästaren några ord att säga till er.

Falk satte sig på en stol och pm, som gjort entré i rummet strax efter honom, ställde sig vid talarstolens högra kant och lade upp armbågen.

- Jag ska inte bli mångordig, sa han. Men jag tyckte jag ville säga några ord till er. Först och främst ska jag hälsa våra kolleger från Malmö, Ystad, Eslöv och Trelleborg samt Helsingborg välkomna hit och jag tackar er för att ni ställer upp och hjälper oss. Som ni ju alla vet, hoppas jag, är en beredskap av den storleksordning vi har idag något som numera ... och gudskelov, höll jag på att säga ... hör till ovanligheterna. Jag tror de flesta av oss som var med då ännu minns de oroliga åren och den tråkiga tiden här i Lund. Jag menar naturligtvis de år då studentvänstern ställde till problem och oro.

Han harklade sig eftertänksamt.

- Situationen idag är en annan, fortsatte han. Det är lugnare tider numera och jag hoppas de ska bestå. Men vi måste vara på vår vakt och beredda att bemöta vad som än kan hända. Det är möjligt, att den här dagen avlöper lugnt och utan några intermezzon av allvarligare natur. Vi ... det vill säga ni ... ska se till att inget händer.

Från sin plats längst ner i lokalen såg Evert Karlsson på pm. Han lyssnade bara med ett halvt öra.

Bara skönsnack, tyckte Karlsson och ägnade sina tankar åt vad han hoppades skulle bli en försoningsscen med Anita på kvällen.

Med de tankarna försökte han neutralisera sitt fortfarande dåliga humör.

Han såg för sin inre syn hennes ännu sommarbruna kropp, med de toppiga brösten, den mjuka magen med ljust fjuntigt hår på och det varma glupska skötet. Han försökte i sin känsel-fantasi föreställa sig hennes slanka ben, som letade sig runt hans rygg när han ...

Han väcktes till verkligheten av en våg av förbittring över hennes ilska och över sin extrakommendering och av pm, som höll tal.

- Klockan fjortonhundra-femton kommer den utländske gästen för att träffa universitetets rektor, besöka domkyrkan och för att göra en kort rundvandring på Kulturhistoriska museet. Sedan ska han klockan sextonhundratrettio fortsätta till Malmö. Så han är vår huvudvärk i två och en halv timme, ungefär. Vi vet hur läget är ... det kan inträffa otrevligheter. Vi vet ju att det blir någon form av demonstrationer. Det kan vi inte göra något åt. Vi kan bara se till att de hålls på en anständig nivå. Talkörer kan vi knappast springa omkring och tysta ... av praktiska skäl. Men vi ska gripa in och avlägsna alltför oförskämda plakat. Det vill säga för den händelse de är skrivna på engelska, spanska eller franska. Är de textade på svenska, kan ni ta det lite lugnare. Enligt mina informationer, kan vår gäst ingen svenska. Såvida han nu inte har någon tolk, som får för sig att översätta. Skulle det nu gå så långt som till flaggbränning, ja då vet ni vad ni ska göra. Falk kommer här sedan att gå igenom med er

strategin och ert agerande om demonstranterna skulle försöka storma avspärrningarna och gå till handgripligheter. Själv säger jag bara: lycka till! Och vad som än händer: ta det lugnt. Kom ihåg att hela tiden bevara lugnet! Skulle det hända något, så är det inte vi som är aggressiva. Det är demonstranterna. Kom ihåg, det är alltid de som börjar. Men vi vet hur man bemöter sådant ... med lugn och värdighet. Lycka till!

Han tystnade och tittade ut över det uniformerade havet, som kom det annars ganska kala rummet att se massivt ut.

Det är ju för jävla dumt att låta gubben komma till stan, tänkte Evert Karlsson. Så eldfängt som hans land är just nu, med tanke på allt som hänt den senaste tiden. Sådana här besök skapar bara otrivsel ...

Efteråt, efter Falks genomgång, frågade pm poliskommissarien:

- Hör du, den här informatören ... hade han ingen som helst aning om vad demonstranterna har på gång?

Och Falk svarade sin pm:

- Nej du. Det enda han kunde meddela mig var att det blir demonstration, men inte hur den ska genomföras. Bara att något extra tydligen planeras. Han visste inte vad.

- Det är ju själva tusan, sa pm.

Högmässan var slut och kyrkfolket började ta sig hemåt.

I Grands matsal satt det unga paret, den blonde och den gravida.

De åt söndagslunch och hade det bra tillsammans.

Hon var stor om magen. Snart redo att föda.

- Ska vi gå och titta på när den där utländske statsmannen kommer till domkyrkan? frågade hon.

- Tja, sa han. Varför inte? Det kunde vara skoj att se vad som händer. Det blir säkert bråk, ska du se. Efter allt det som hans land har på sitt samvete, måste det väl åtminstone bli demonstrationer. Det blir kanske rejält bråk. Det kan bli någonting att titta på.

- Om vi skulle vara fiffiga och strunta i att ställa oss vid domkyrkan. Jag såg i tidningen, att han skulle gå på Kulturen också. Om vi ställer oss där från början, så ser vi bra när han kommer dit.

- Ja, det gör vi. Det kunde vara intressant att se vad som händer ...

Urladdningen

Klockan var 14.00 och Lundagård var avspärrad.

Det var höst i parken. Träden hade börjat avlövas. Löven låg på gångarna och den fulfärgade gräsmattan; gula, bruna och söndertrampade.

Det luktade höst.

Fast det var en behaglig och vemodigt vacker höstsöndag. Kanske var det den sista drägliga dagen i gränslandet mellan sommar och höst. Kanske den sista andhämtningspausen mellan värme och dysterhet, mellan soldis och dimmans grådis.

Rep var uppspända. Betongblock och träställningar hade placerats ut.

Polisbilar var framkörda och polismännen patrullerade i grupper.

På parkeringsplatsen utanför Historiska museet stod fem hundbilar.

Åtta beridna polismän stod bredvid sina bruna hästar och väntade, småpratade, rökte utanför Palaestra et Odeum.

Det vilade en konstig, spänd förväntan i luften. Det kändes inte alls behagligt i det avseendet.

Mycket folk, åskådare – nyfikna, hade flockats.

Och demonstranterna hade börjat bli synliga. De kom i grupper och bar på plakat och banderoller. Där hade de textat paroller och slagord.

Bilen med den utländske politiske gästen från landet, vars regering det fanns så stor anledning att avsky, kom på exakt väntat klockslag.

14.15.

Den svarta mercedesen föregicks av fyra mc-poliser, som körde fram till universitetsbyggnadens trappa. En polisbil följde efter.

Talkörerna började eka och fyllde luften.

De ljöd under den halva timme den utländske besökaren tillbringade med universitetets rektor, prorektor, deras hustrur, universitetsrådet, studentkårens ordförande, kommunfullmäktiges ordförande, biskopen samt polismästaren.

När cocktailglasen var tömda gick de i samlad trupp till domkyrkan.

Framför dem gick fem polismän. På vardera sidan av processionen gick åtta polismän och efter den sex.

De gick innanför avspärrningsrepen och träställningarna, den väg, som annars promotionsprocessionerna brukar gå.

Talkörerna ekade mot hösthimlen och tycktes fylla Lundagård med oro, hat och skräck.

Den utländske gästen försökte verka oberörd, men undrade för sig själv hur många av de ett och ett halvt tusen människorna, som kommit dit enbart för att demonstrera sitt missnöje över den politik hans land förde. Han var van vid att det brukade vara på det här viset.

Och varenda gång kände han sig lika liten, lika ovälkommen och lika olustig.

Då och då böljade oroliga vågor genom människomassorna. Det hördes hundskall och en häst gnäggade.

Och ett ögonblick tyckte den utländske gästen att han skymtade vita batonger, som höjdes och sänktes och höjdes igen.

Men han såg inte så mycket. Tack vare den omgivande muren av polismän.

I hans hemland var polisen utbildad på att ta hand om sådant här. Där skulle de aldrig tillåta, att det fick gå så här långt.

Nere vid domkyrkan fanns polishundarna.

Inne i katedralen var det nästan tyst. Dit nådde knappt bruset av talkörerna.

Den utländske gästen tyckte att medeltidsuret var intressant.

När de kom ut igen började den oroliga vågrörelsen i åskådarleden nå kulmen och talkörerna blev allt mer högljudda.

Men en stor schäferhund, som får löpa fritt i sin lina, håller mycket effektivt och med eftertryck obehöriga på behörigt avstånd. Åtta hundar gör det med ännu större eftertryck.

Det var när bilen nådde fram till Kulturhistoriska museets grindar, som tumultet bröt ut.

Vid domkyrkan hade den svarta mercedesen stått för att ta upp den utländske gästen och köra honom till Kulturen.

Han steg ut ur bilen och då försökte plötsligt demonstranterna bryta igenom poliskedjan.

De pressade sina kroppar framåt, de tyngde på avspärrningsrepen, de började gunga träställningarna och de försökte välta betongblocken.

Någon som såg ut att vara i tjugofemårsåldern bröt sig igenom, rusade fram mot bilen. Han höll ett papper i handen.

Det var en petition om de politiska fångarna i den utländske gästens hemland. Om hur de blev behandlade, om hur de torterades.

Två polismän rusade fram och två batonger höjdes.

Ynglingen föll tungt till marken, som om han träffats av en kula från ett gevär.

Petitionen föll ur hans hand och av rörelserna och av en liten vindil fördes den iväg och blandade sig med höstlöven vid trottoarkanten.

Batongslagen bröt fördämningarna.

Poliskedjan stod maktlös.

Man fick lov att sätta in hästar, hundar och ännu fler batonger.

Det blev ett kort slag, men hårt.

Demonstranterna slogs tillbaka.

Femton greps och fördes till polishuset.

De hade åtal för störande av den allmänna ordningen att se fram emot.

En demonstrant fick näsbenet krossat av ett batongslag. En flicka blev trampad av en häst. En långhårig yngling blev svårt biten av en polishund.